

O kralju Aleksandru I

VELIKAN SRPSKE ISTORIJE

DORPINOS AKADEMIKA MATIJE BEČKOVIĆA, ČLANA KRUNSKOG SAVETA, VELIKOM DELU KRALJA ALEKSANDRA I

Pre 70. godina ubijen je Kralj Aleksandar I Karađorđević, sin Kralja, unuk Kneza, praunuk Vožda, najznačajniji Spski vladar ne samo u XX veku.

Rođen u Cetinju, ostao bez majke s nepune 2 godine, školovao se kod Ruskog cara, u Paževskom korpusu u Petrogradu, vodio tri rata, pregazio Albaniju, i za svoga života jedva da je nekad skinuo uniformu.

Postao je Vrhovni komandant Srpske vojske, tek što je prošao dvadesetu godinu i izvojevao njene najslavnije pobeđe: na Kumanovu, na Bregalnici, na Ceru i Kolubari, na Kajmakčalanu i Sounskom frontu. Istoriju je doživljavao kao poeziju i, kao što je napisala Rebeka Vest: "imao poetsku ideju koju su imali samo najvici ljudi u istoriji".

I sam je pisao i prevodio pesme, voleo muziku, razumeo se u slikarstvo. Bio je neodstupni vernik, nesebični dobrotvor, neumorni zadužbinar, obnovitelj gotovo svih ustanova naše kulture.

Njegov otac, Kralj Petar I Oslobođilac preveo je raspravu Džona Stjuarta Mila "O slobodi". Budući Kralj Aleksandar je kao kadet preveo "Pesmu o sokolu" Maksima Gorkog. Tako su obojica iz izgnanstva najavljujivali slobodu svom narodu. U mladosti je pisao rodoljubive pesme u maniru Milana Rakića. Ostalo je zabeleženo da mu je predlagano da uđe u Srpsku Kraljevsku Akademiju. Na tu ponudu je odgovorio da bi veoma loše mislio o Akademiji koja bi ga u svoje članstvo primila kao pesnika.

Godine stvaranja Jugoslavije su i godine Oktobarske revolucije. Ubijen je Ruski car u koga su polagane nade da će biti oslonac i zaštitnik države Južnih Slovena. Rusija je nestala a nastao je Sovjetski Savez, država koju je priznao čitav svet ali Kralj Aleksandar nije. U Beogradu je zadržao carskog ambasadora a srce i sva vrata svoje zemlje otvorio za ruske izgnanike među kojima su bili i neki najveći pravoslavni duhovnici i intelektualci. Prvi zagrančni kongres izgnanih pisaca Rusije (među kojima su bili i najslavniji, kao recimo Ivan Bunjin) održan je u Beogradu pod pokroviteljstvom Kralja Aleksandra.

Prema memoarima prisutnog francuskog ambasadora Novlensa, na prvom prijemu koji je vođa mlade sovjetske republike priredio za strane diplomate, kraljevski ambasador Miroslav Spalajković kazao je Lenjinu: "Vi ste ubica i izrod slovenske rase. Ja Vam pljujem u lice!". Ta dotad nečuvana reč svedoči o mnogo čemu i sigurno nije produžila život ni Kralju ni njegovoj Kraljevini.

Zbog najodlučnijeg otpora fašizmu i komunizmu u vreme kad im se malo ko opirao, lako su ga uočili i Lenjin i Staljin i Hitler i Musolini i brzo složili nišanske sprave na njegovim prsima. I pre atentata

su mu pretili ubistvom, ali "odsustvo straha od smrti" učinilo je da uprkos mnogim upozorenjima i predskazanjima nije odustao ni od svog poslednjeg puta, niti je pristao

ka mestu na kojem je ubijen.

O dvestagodišnjici Prvog srpskog ustanka i sedamdesetogodišnjici njegove smrti, desetine srpskih intelektualaca obrati-

Kralj Aleksandar I Karađorđević

da obuče pancir, niti prihvatio predlog da se sa broda ne iskrcava, iako je znao da su ubice pre njega stigle u Marsejsku luku. Fašizam koji se približavao presreo ga je ne putu mira i ubio zajedno sa francuskim ministrom inostranih poslova Lujom Bartutom, pred očima milion Francuza koji su došli da pozdrave Kralja vojskovođu i ratnog saveznika. Hitac koji mu je uzeo život pogodio je i državu koju je stvorio. Da je tu i ona ubijena znali su mnogi, iako je posle toga na mukama izdisala do naših dana.

Sahranjen je na Oplencu, uz Karađorđa i Kralja Petra čije snove je ostvario, u kripti pored svoje majke koje se najviše uželeo. Imao je 45 godina i 49 kilograma telesne težine.

U času kad je vlada njegovog sina Kralja Petra II prva u Evropi bacila rukavicu u lice Hitleru, Francuzi su, kako je zapamćeno, sa cvećem i svećama krenuli

lo se Svetom Arhijerejskom Sinodu SPC s predlogom da se blaženopočivši Kralj Aleksandar I Karađorđević upiše u Dptih svetih srpskih mučenika.

Zbog viteškog i hrišćanskog držanja pred smrću Ruska pravoslavna crkva proglasila je poslednjeg ruskog cara i carsku porodicu svetim carskim mučenicima na 80. godišnjicu njihovog smaknuća. Kralj Aleksandar I je deo te porodice. Ruski car ga je krstio i školovao, bio mu saveznik i sapatnik, s njim je podelio isti mučenički podvig ni za odluku Svetog Arhijerejskog Sabora da Kralja Aleksandra I Karađorđevića upiše u sveti Srpski mučenicostv nema boljeg i tačnijeg obrazloženja od onog koje je dala Ruska crkva za Ruskog cara i Carsku porodicu.

Kralj Aleksandar I nazvan je mučenicom bezbroj puta, zvanično i nezvanično, pismeno i usmeno, kod nas i u svetu, od časa kada se udostojio

mučeničkog venca pa do današnjeg dana. Učinila su to i dva svetitelja: Nikolaj Lelički, besedom o Kralju mučeniku na četrdesetodnevni pomen i Jovan Šangajski, koji je govoreći u ruskom hramu Svete Trojice, već treći dan po ubistvu rekao, da se Kralj Aleksandar svojim mučeničkim podvigom pridružio Caru Lazaru i Caru Nikolaju II.

Kao što glavi Vožda Karađorđa "bi suđeno za venac se svoj prodati", Kralju Aleksandru bilo je suđeno da glavu da za mučenički venac koji će, nadati se, uskoro osveštati njegova crkva pribrajujući ga saboru svetih srpskih mučenika.

Kralj Aleksandar I podelio je golgotске muke sa svojom vojskom, doneo slobodu i vaskrs rasketoj otadžbini, zapalio zavetnu sveću Carice Milice i svojim ukazom ishodio ujedinjenje Srpske Pravoslavne Crkve.

Kao Karađorđev praunuk dovršio je mauzolej na Oplencu, kao bogoljubac i pomiritelj obnovio drvenu crkvu u Takovu, kao Njegošev potomak obnovio kapelu na Lovčenu, kao vitez podigao spomenik Neznamom junaku na Avali, Pobedniku i Zahvalnosti Francuskoj na Kalemegdanu, kao vernik ukrasio Kalenić i pomogao izgradnju stotina hramova, kao ratni drug postavio belege i uredno vojničkoga groblja i kosturnice širom sveta i svoje zemlje, kao vladar otkupio rukopis "Gorskog vijenca" pronađen u dvorskoj biblioteci u Beču, a većinu o trošku svoje civilne liste.

Svestan da ga zlo neće poštediti i da su ga odavno uočili progonitelji Boga i vere Hristove, kao pomazanik Božiji gledao je smrti u oči prihvatajući je onako kako smrt prihvataju mučenici.

Gologlavi narod klećao je pored puteva kojima je prolazio njegov kovčeg, seljaci su nosili izvrnute gunjeve, čobani lišćem zatiskivali zvona, a uplakana vojska polagala vence od crnog trnja na njegov odar.

Ruka koja ga je ubila uskoro je počela bez spiska da baca u jame i kolje njegov narod, da mu srknavi dom, rastura porodicu i državu, pali gasne komore Aušvica i Jasenovca, i zavija u crno čitav svet.

Deveti oktobar je najtragičniji datum novije srpske istorije i uz Karađorđevu pogibiju najernji dan u dvovekovnoj povesci Dinastije Karađorđević.

Veliki datumi koje obeležavamo ove godine vezani su za ovaj dan i za ovo mesto i za ovaj hram. Oplencu je Petropavlovsk Srbije u kojem počivaju prometeji srpske slobode i jedine revolucije koja se zvala srpska.

Ako je išta mogao pomisliti u smrtnome trenu, bilo je da Srbi nikad neće zaboraviti kako je završio svoj život.

Zašto je, gde je i od koga je ubijen. Ali s golgotskog puta kojim je išao za svog zemaljskog života nije sišao ni posle smrti.

Nastavak na strani 16